

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ІЗ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійних програм: «Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації», «Міжнародні відносини та регіональні студії», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна логістика і митна справа», «Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна електронна комерція», «Готельно-ресторанна справа», «Туристичний бізнес»

Рецензенти:

О. А. Коляструк – завідувач кафедри культури, методики навчання історії та спеціальних історичних дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, докт. іст. наук., проф.;

Г. М. Стоянова – доцент кафедри археології, етнології та всесвітньої історії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, канд. іст. наук.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 5 від 15 лютого 2023 року)*

- О-64 **Організація самостійної роботи** із вивчення курсу «Історія України» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійних програм: «Міжнародні відносини, Міжнародна інформація та міжнародні комунікації», «Міжнародні відносини та регіональні студії», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна логістика і митна справа», «Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна електронна комерція», «Готельно-ресторанна справа», «Туристичний бізнес» / уклад. Н. В. Аксьонова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 52 с.

Видання містить детальну інформацію щодо змісту курсу «Історія України», методики підготовки до семінарів і виконання самостійної роботи, підготовки до екзамену.

Для здобувачів вищої освіти освітніх програм Міжнародні відносини, Міжнародна інформація та міжнародні комунікації, Міжнародні відносини та регіональні студії, Міжнародні економічні відносини, Міжнародна логістика і митна справа, Міжнародний бізнес, Міжнародні фінанси, Міжнародна електронна комерція, Готельно-ресторанна справа, Туристичний бізнес.

Методичні рекомендації містять поради щодо самостійного оволодіння курсом «Історія України» та подальшого удосконалення професійних навичок.

УДК 94(477) (075,8)

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна,
2023

© Аксьонова Н. В., уклад., 2023

© Дончик І. М., макет обкладинки,
2023

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ I Самостійна робота в структурі навчальної дисципліни «Історія України»	8
Розділ II Підготовка до семінарських занять з курсу «Історія України»	11
Розділ III Вимоги до самостійної роботи з краєзнавчого дослідження.....	35
Розділ IV Самостійна робота під час підготовки до до екзамену.....	37
Список використаної літератури	50

ВСТУП

Досвід провідних європейських країн свідчить, що навчання історії розглядається як важливий чинник стабільності, єдності суспільства, утвердження національної самосвідомості. Гуманізація – це процес одухотворення, олюднення всіх умов життя та праці, усього змісту навчально-виховної діяльності, всіх видів і форм відносин, що складаються в освітянських закладах.

Згідно з концепцією модернізації сучасної української освіти, що передбачає підготовку висококваліфікованих, компетентних фахівців на рівні світових стандартів, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна веде підготовку соціально й професійно мобільних, конкурентоспроможних на вітчизняному, європейському і світовому ринках праці випускників.

Методичні рекомендації побудовані з урахуванням суттєвих зрушень, що відбулися в Україні останнім часом і викликані повномасштабним вторгненням. Потрібно зважити на те, що вимоги етичного кодексу університету й академічної доброчесності нікуди не зникають через запровадження дистанційних методів навчання. Дотримання цінностей доброчесності, як то повага, довіра, справедливість, відповідальність, чесність, мужність, особливо важливе в часи складних подій і викликів війни.

Курс «Історія України» містить усі історичні періоди розвитку українського етносу, основні етапи становлення національної ідеї, висвітлено головні політичні, економічні, соціальні процеси, що проходили на українських землях від найдавніших часів до сьогодення.

Важлива роль в оволодінні здобувачами знань з курсу «Історія України» належить самостійній роботі. Вона є однією з провідних форм навчання. Самостійна робота у ЗВО набула особливого значення після приєднання України до Болонської конвенції та впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Ця система насамперед базується на самостійній пізнавальній діяльності здобувачів, стимулює проблемний, дискусійний характер навчання, підвищує творчу активність здобувачів у процесі оволодіння професійними й загальноосвітніми знаннями.

Головна мета самостійної пізнавальної діяльності здобувачів – навчитися індивідуально оволодівати, оновлювати, поповнювати знання, плідно використовувати їх під час навчання та в подальшій професійній діяльності. Самостійна робота здобувачів просякнута принципами розвиваючого навчання, відбувається без

безпосередньої участі викладача, але під його керівництвом. У процесі самостійної роботи реалізується основна функція навчального процесу – одержання здобувачами максимального обсягу знань, їх закріплення і перетворення у стійкі вміння і навички. Завдяки самостійній роботі здобувачі набувають здатностей більш чітко й усвідомлено проявляти мотивацію й цілеспрямованість у набутті знань, виховувати в собі самоорганізованість, самоконтроль та інші особистісні якості, заповнювати «інформаційний вакуум» необхідними науковими знаннями, позбавитися так званого «явища вторинної неграмотності». Здобувачі мають подолати невміння осмислено читати й аналізувати отриману інформацію. Вони мають навчитися робити власні висновки, підвищити мовну компетентність. Набуті навички самостійної роботи мають допомогти здобувачам брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити конструктивні рішення, виходити з кризових ситуацій у майбутній професійній діяльності.

Вивчення історії не може бути фрагментарним та розмитим з огляду на значення історичного знання для інтелектуального й морального становлення особистості, розвитку її самоусвідомлення й потреб у громадянській самореалізації. Неможливо формувати в здобувачів вищої освіти цілісної картини світу, розуміння ролі та власного місця в ній поза історичним контекстом. Курс «Історія України» вирішує завдання гуманістичного характеру:

- формує філософське розуміння походження світу, його закономірностей і взаємозв'язків у історичному контексті;
- розвиває нове гуманістичне бачення різноманітностей світу, новий тип діяльностей, що сприятиме забезпеченню рівноваги в системах «людина – суспільство», «людина – культура», «людина – людина»;
- сприяє розвитку інтересу сприймання й поваги до культурних надбань народів світу, а також прагненню зрозуміти суттєві особливості цих культур;
- розвиває у здобувачів критичне мислення, вміння формувати власну думку й виявляти толерантність до поглядів інших;
- надає вміння творчо працювати, розв'язувати насамперед нестандартні проблеми, прогнозувати ситуації тощо.

Мета методичних рекомендацій – визначити роль та місце самостійної роботи здобувачів у навчальному процесі; конкретизувати її рівні, форми та види; узагальнити методи та прийоми виконання певних типів навчальних завдань, пояснити критерії оцінювання. Дані методичні рекомендації допоможуть студенту з пасивного споживача

знань перетворитися в активного їх творця, який вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність.

Освітній процес має спрямовувати, спонукати та підтримувати розвиток суб'єктів навчання, сприяти формуванню патріотичної громадянської позиції та ціннісних орієнтирів. Основний акцент під час вивчення курсу робиться на розвиток громадянської та соціальної компетентності, розвиток критичного та системного мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями.

«Принцип самостійного здобування та конструювання власних знань» реалізовується через визначення цілей власного навчання, планування навчальної діяльності самостійно чи з допомогою викладача, пошук необхідної інформації та даних, формування навичок самоконтролю та саморегуляції, уміння звертатися по допомогу, позитивне ставлення до помилок як до зони власного розвитку, участь у індивідуальній чи груповій проєктній діяльності, участь в обговореннях і дискусіях, рефлексії з приводу практичного досвіду. Під час проходження курсу «Історія України» застосовується особистісно-орієнтований підхід, що забезпечується передусім індивідуальною темою для кожного студента під час підготовки семінарських занять і самостійної роботи.

Система освіти, яка передбачала накопичення масиву знань з усіх навчальних предметів, сьогодні змінилася на компетентнісну парадигму, коли здобувач освіти формує потрібні компетентності впродовж життя й у разі потреби. У таких умовах зростає значення самостійної діяльності здобувача вищої освіти, який формує власну освітню траєкторію, підвищуючи конкурентоспроможність. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час організації та забезпечення самостійної навчальної діяльності дасть змогу зробити навчальний процес більш якісним і сучасним.

Дане видання прагне допомогти здобувачам факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу глибше вникнути в свою рідну історію, надати самостійній роботі та підготовці до семінарських занять переконливого і проблемного характеру. Здобувачам пропонується більш детально вивчити сучасний період української історії з акцентом на те, що Україна є самостійною суверенною незалежною державою, що прагне до встановлення та розвитку гідних і рівноправних взаємовідносин із іншими державами світу.

Завдання організації самостійної роботи здобувачів полягають в тому, щоб: мотивувати їх до освоєння навчальних дисциплін; підвищити відповідальність за своє навчання; сприяти розвитку загальних і професійних компетенцій; створити умови для формування здатності до самоосвіти, самоврядування і саморозвитку.

Розділ I Самостійна робота в структурі навчальної дисципліни «Історія України»

Самостійна робота – важливий складник підготовки кваліфікованих фахівців, творчих особистостей, готових навчатися впродовж життя.

Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблення знань здобувачів з історії України, ознайомлення з основними тенденціями розвитку сучасної історичної науки, оволодіння методами роботи з історичними джерелами та науковою літературою.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- визначення ролі історії України в системі соціально-гуманітарних наук;
- оволодіння навичками самостійного пошуку наукової літератури;
- ознайомлення з основами традиційної та модерної історіографії;
- висвітлення найважливіших дискусійних проблем;
- оволодіння сучасними засобами вивчення історичних джерел та наукових публікацій;
- оволодіння прийомами аналізу літератури і джерел та здобуття на цій основі практичних навичок для оцінки поточних суспільно-політичних процесів та явищ.

Для вирішення завдань дисципліни передусім потрібно організувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Вона складає 42 години із 90, відведених на вивчення курсу «Історія України». Види аудиторної роботи здобувачів вищої освіти подані в таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Перелік тем лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до історії України. Стародавня історія України	2
2	Русь-Україна (Київська держава)	2
3	Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала	2
4	Руські удільні князівства у складі іноземних держав. Кримське ханство	2
5	Українські землі у складі Речі Посполитої	2
6	Козацька Україна XVII століття	2
7	Українські землі в кінці XVII – II пол. XVIII ст.	2

8	Українські землі під володарюванням Російської імперії (кін. XVIII – кін. XIX ст.)	2
9	Українські землі в складі Австро-Угорської імперії (кін. XVIII – кін. XIX ст.)	2
10	Українські землі на початку XX століття. Перша світова війна	2
11	Українська національно-демократична революція. Визвольні змагання	2
12	Україна в 1920–1930-ті рр.	2
13	Україна в роки Другої світової війни	2
14	УРСР після Другої світової війни. Десталінізація	2
15	Україна в період загострення кризи радянської системи. Перебудова	2
16	Становлення України як незалежної держави	2
Усього годин		16

Таблиця 2

Перелік семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості опануванням курсом «Історія України» в закладах вищої освіти	2
2	Давньоруська держава. Королівство Руське	2
3	Українські землі під владою іноземних держав (середина XIV – початок XVII ст.)	2
4	Гетьманщина як сторінка української державності	2
5	Колонізація українських земель Російською та Австрійською (Австро-Угорською) імперіями	2
6	Українські визвольні змагання 1917–1921 рр.	2
7	Радянський тоталітарний режим на українських землях	2
8	Україна в період творення незалежної держави	2
Усього годин		16

Метою самостійної роботи студента є оволодіння фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками за профілем майбутньої спеціальності, досвідом творчої, дослідницької діяльності, розвиток самостійності, відповідальності та організованості, творчого підходу до вирішення проблем навчального

та професійного рівнів. Основним принципом організації самостійної роботи здобувачів є комплексний підхід, спрямований на формування навичок репродуктивної та творчої діяльності студента в аудиторії, при позааудиторних контактах із викладачем на консультаціях і домашній підготовці.

Основними функціями самостійної роботи є:

- розвиваюча (підвищення культури розумової праці, залучення до творчих видів діяльності, збагачення інтелектуальних здібностей студентів);
 - інформаційно-освітня (навчальна діяльність здобувачів на аудиторних заняттях, яка не підкріплена самостійною роботою, стає мало результативною);
 - орієнтуюча і стимулююча (процесу навчання надається прискорення і мотивація);
 - виховна (формуються і розвиваються професійні якості фахівця і громадянина);
 - дослідна (новий рівень професійно-творчого мислення).
- В основі самостійної роботи лежать наступні принципи:
- розвитку творчої діяльності;
 - цільового планування;
 - особистісно-діяльнісного підходу.

Форми самостійної роботи студента визначені навчальним планом дисципліни «Історія України»:

- робота над лекційним матеріалом, яка вміщує в собі читання основної навчальної літератури та опрацювання відеолекцій, які подаються під час аудиторних занять;
- робота з додатковою літературою по заданій темі, робота зі словником, довідником;
- робота з рекомендованими інтернет-ресурсами, пошук необхідної інформації;
- конспектування основних та додаткових джерел;
- прослуховування рекомендованих аудіо- та відеозаписів;
- підготовка презентації з краєзнавчого дослідження;
- підготовка до семінарських занять;
- підготовка усної доповіді;
- підготовка до різноманітних проміжних та підсумкової форми атестації (екзамен).

Розділ II Підготовка до семінарських занять з курсу «Історія України»

Навчання здобувачів академічному письму формується починаючи з моменту їх вступу до закладу вищої освіти. Наголошуємо, що саме курс «Історія України» може дати приклади різниці між шкільним письмом та письмом академічним, а також знайомити з вимогами щодо оформлення думок, публічних виступів, візуальних презентацій тощо. Для отримання високої оцінки студент повинен не просто продемонструвати володіння певним обсягом знань, а й уміти розв'язувати наукові проблеми, аналізувати і систематизувати їх, знаходити оригінальні рішення на підставі самостійно здобутої інформації, формулювати і відстоювати власну точку зору.

Семінари є ефективною формою навчання, яку практикували ще в давньогрецьких гімназіях та давньоримських школах. У XVII ст. ця форма навчання стає нормою на старших курсах університетів. Семінар – організаційна форма навчання, яка передбачає обговорення проблем, що стосуються раніше прочитаної лекції чи розділу курсу. Особливість семінару полягає у тому, що основним видом діяльності є самостійне вивчення здобувачами проблем, підготовка презентації, у якій повідомляється суть проблеми та відповідний аналіз, доповнення повідомленого, обговорення наукових і навчальних питань під керівництвом викладача.

Семінари не дублюють лекції, а є їхнім логічним продовженням, оскільки поглиблюють знання здобувачів із принципових положень навчального предмета, розвивають творчу самостійність, цікавість до науки та наукових досліджень, допомагають поєднати науково-теоретичні положення з практикою життя. На семінарських заняттях здобувачі оволодівають науковим апаратом, здобувають навички оформлення наукових праць, уміння усного та письмового викладу матеріалу, а також публічного захисту тих наукових положень та висновків, які ними висуваються.

Семінарові більше, ніж лекції, властиві ідейно-виховна й логіко-методологічна функції. Особливість семінару з історії України в тому, що він є не лише формою закріплення знань, здобутих у процесі вивчення історії, а й школою творчої самостійності здобувачів, у якій формується методологія наукового пошуку, удосконалюється культура мислення.

Підготуйте мультимедійну презентацію за темою, що дісталася вам за жеребом, теми можна поділяти на підтеми і робити презентації з вузьких, спеціалізованих тем за власним вибором.

Мультимедійна презентація – набір слайдів і спецефектів, текстових пояснень, що зберігаються в одному файлі. Для її створення найлегше користуватися програмою PowerPoint OpenOffice. Дотримуйтесь інструкцій щодо роботи з цими програмами для користувачів «Як створити презентацію (довідкові матеріали)». – URL: http://www.slideshare.net/makeeva_o/power-point-2003-15230760?related=3, а також можете переглянути навчальні фільми «Як працювати в PowerPoint». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MP4RLUgsHdl>, «Як додати звук в PowerPoint». URL: https://www.youtube.com/watch?v=yi_Zg7HKi6U. Програма PowerPoint Open Office є частиною базового курсу користувача комп'ютера шкільної програми і тому найкраще підходить студентам вищих навчальних закладів для вдосконалення навичок з підготовки презентацій під час навчання і оволодіння відповідним фахом. Також можна використовувати різні сервіси для створення презентацій, як то Prezi, Canva, Keynote, Piktochart, за умов, що її можна зберегти і подати на оцінювання в форматі PDF. Докладніше про ці сервіси можна прочитати тут: В якій програмі роблять презентацію: 10 найкращих сервісів. URL: https://www.moyo.ua/ua/news/v_kakoy_programme_delayut_prezentatsiyu_10_luchshikh_servisov.html.

Поради з технічного оформлення презентації. Дотримуйтесь єдиного стилю оформлення. Шрифти: для заголовків – не менше 36, для інформації – не менше 24. Текстові блоки мають подаватися одним шрифтом для усієї презентації. Наприклад, писати заголовки шрифтом Arial, а основний текст подавати шрифтом Times New Roman не можна. Заголовки повинні привертати увагу аудиторії. Використовуйте короткі речення. Найбільш важлива інформація повинна розташовуватися в центрі екрану. Кожне підпитання доцільніше відображати по одному на кожному окремому слайді. Усі слайди, крім висновків, мають ілюструватися строго відповідно до проблеми, якій присвячено слайд. Не варто зловживати різними анімаційними ефектами. Анімація має бути тільки там, де доречно, краще уникати великої кількості анімаційних ефектів. Фон повинен бути єдиним для всієї презентації, текст на даному тлі повинен легко читатися навіть з великої відстані. Недоречним є використання фонових фото/ілюстрацій під текстом.

Обсяг презентації коливається від 7 до 10 слайдів. Структура роботи виглядає таким чином: титульний аркуш, змістовна частина, де розкриваються ключові питання дослідження, список використаної

літератури та ілюстрацій, слайд подяки за увагу. Схема подання матеріалу в презентації:

Причини історичного явища/проблеми

Перебіг подій та факти

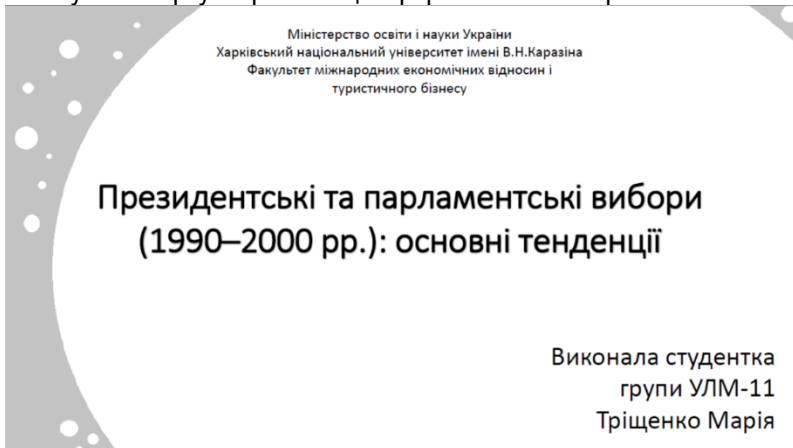
Наслідки: позитивні та негативні

Список використаних джерел і літератури

Висновки

Презентація має бути збережена у форматі PowerPoint Open Office 2003 2007/2010 або в форматі PDF. Не можна подавати посилання на презентацію, що знаходиться у сховищі, оскільки Classroom не вважає це виконаним завданням. Презентація має бути подана для перевірки вчасно у Classroom своєї групи разом з відео- та аудіофайлами, які дотичні до презентації. Надані після вказаного у Classroom терміну роботи не перевіряються. Перескладання семінарських занять відбувається строго за наявності поважної причини відсутності на семінарі.

Титульний аркуш презентації оформлюється за зразком:

Список наукової літератури підбирається самостійно. Перш ніж почати працювати з бібліографією, ми маємо задати питання: *«У чому сенс? Що я отримаю від цього?»*. Одна з відповідей полягає в тому, що ви отримаєте досвід написання дослідницьких робіт! Це може здатися безглуздом, але все набагато цікавіше, ніж здається. Ви дізнаєтеся багато нового про тему, яку розглядаєте. Ви почнете з того, що будете знати про неї зовсім небагато, а в підсумку станете експертом у своїй галузі. І, можливо, найголовніше – ви навчитеся проводити дослідження. Це навичка, яку ви будете використовувати все життя. Кажуть, що ознакою хорошої освіти є не те, скільки ви

знаєте, а те, наскільки добре ви вмієте знаходити те, що вам потрібно знати. Очевидно, що вміння проводити дослідження – це важлива навичка. Нарешті, ви набудете досвід того, як взятися за завдання, довести його до кінця і пишатися своїм досягненням. Після завершення роботи ви зрозумієте, наскільки це корисно.

Здобувачі повинні навчитися чітко розпізнавати характер літератури, бачити принципову різницю між навчальними посібниками, науковими дослідженнями (історіографією) та історичними джерелами, цілеспрямовано прагнути до складання якісної наукової бібліографії й користуватися необхідними методичними вказівками. Використовувати реферати, енциклопедії та науково-популярну літературу не дозволяється. Наукова літератури, що була використана, описується **строго за бібліографічними вимогами**.

Увага! Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт. URL: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravylaofornlennya_spyskuvykorystanyhdzherel.pdf

Потрібно пам'ятати, що стаття з електронного журналу описується за таким же принципом, як і друкована стаття, додатковими елементами є URL та дата звертання. Приклад оформлення:

Рижкова Ю. А. Пакт Молотова–Ріббентропа як роковий вирок Європейського континенту. *Право та інновації*. 2020. №1(29). С. 71-74. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/14844> (дата звернення 01.02.2023)

Однією з головних задач сучасної вищої освіти є комп'ютеризація, реалізація якої потенційно сприяє підвищенню якості навчання. Мережа електронних засобів комунікації передбачає можливості вільного доступу до різноманітних інформаційних джерел і задоволення зростаючих інформаційних потреб сучасної молоді шляхом залучання усіх ресурсів міжкультурного спілкування. З інноваційними технологіями навчання сьогодні пов'язані реальні перспективи підготовки у вищій школі України конкурентоспроможних фахівців. Комп'ютер – універсальний навчальний засіб, він дає доступ до мережі Інтернет, можливість користуватися віртуальними бібліотеками, музеями, інформаційно-пошуковими системами тощо. Саме через це в сучасних українських закладах вищої освіти активно поширюється новий тип культури – інформаційний.

Одним з актуальних завдань при вивченні курсу історичних дисциплін є виховання у здобувачів здатності удосконалювати і розвивати практичні уміння з оволодіння новими інформаційними технологіями і за їх допомогою самостійно здобувати необхідні знання.

Налагодити ефективну самостійну роботу здобувачів із використанням інноваційних технічних засобів зокрема дозволяє мережа Internet, яка сприяє:

- стимулюванню пізнавальної діяльності студентів;
- успішному засвоєнню ними програм навчальних дисциплін;
- розширенню інформаційного простору;
- зміцненню вміння користуватися сучасними інноваційними розробками.

Пошук інформації в мережі під час опанування курсу ґрунтується на використуванні баз даних, інформаційно-пошукових та інформаційно-довідкових систем, автоматизованих бібліотечних систем, електронних журналів тощо.

Пошук літератури та джерел відбувається у рамках цифрової компетентності для громадян України 2021, що адаптовані Міністерством цифрової трансформації згідно з рекомендаціями у сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій від березня 2021 року (DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens). Ця компетенція отримується в середній школі під час занять «Пошук інформації у мережі Інтернет. Критичне оцінювання інформації». Під час виконання семінарських занять ми маємо користуватися виключно науковою літературою, що має посторінкові посилання. Познайомимось, як знайти наукову літературу (омінаючи інші види дописів) у мережі Інтернет із заданої теми через пошук Google, який наразі є найбільш продуктивним пошуковиком із проблем історії України. Спочатку потрібно з'ясувати, яку саме тему потрібно підготувати до семінару з історії України кожному зі здобувачів (звіряйся з таблицею у Classroom своєї групи).

Пошукова форма та результати пошуку Google. На рис. 1 представлена стартова (домашня) сторінка пошукової системи Google. Корпорація Google була заснована в 1998 році. Google – промовляється [гугол] – це математичний термін, що позначає одиницю зі 100 нулями. Використання цього терміна відображує прагнення кампанії організовувати величезні обсяги інформації в мережі Інтернет.

У центрі вікна – пошукова форма, через яку здійснюється введення пошукового запиту. Нижче пошукової форми дві кнопки: Пошук Google – при натисканні на цю кнопку Google видасть 10 результатів на першій сторінці пошуку. Аналогічний результат буде при натисканні на клавішу Enter.

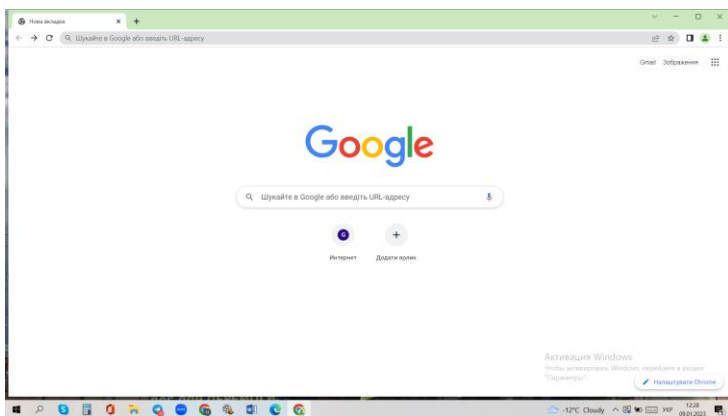

Рис. 1. Стартова сторінка Google

Спробуємо здійснити пошук в системі Гугл. Наприклад, треба знайти інформацію про Агатангела Юхимовича Кримського. Вводимо у пошукову форму слово Агатангел Кримський і натискаємо клавішу Enter або кнопку Пошук Google. На рис. 2 представлена сторінка з результатами пошуку.

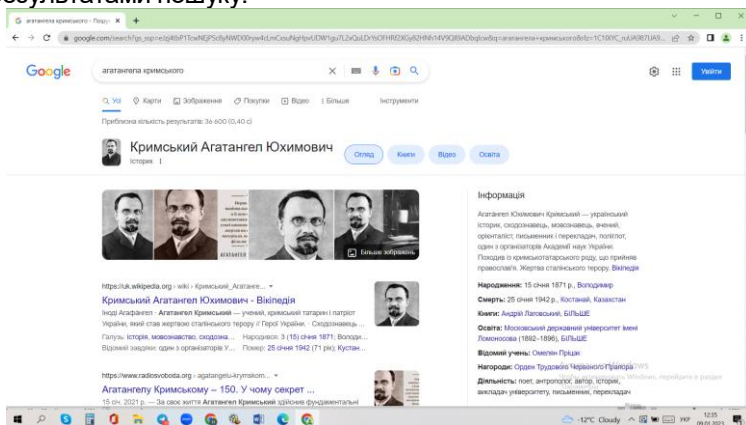

Рис. 2. Результат пошуку за запитом

На рядку з заливкою можна побачити слово Веб, яке нагадує, що пошук здійснювався у Всесвітній павутині WWW. Праворуч – основна статистика результату пошуку. На запит Агатангел Кримський знайшов 36 600 сторінок, для чого йому знадобилося 0,4 секунди (це час обробки запиту, а не доставки результатів до користувача, який завжди займає більше часу). За умовчанням у вікні результатів пошуку представлені з першого по десятий результати. Для перегляду інших

результатів пошуку треба скористатись перемикачем сторінок внизу сторінки (рис. 3).

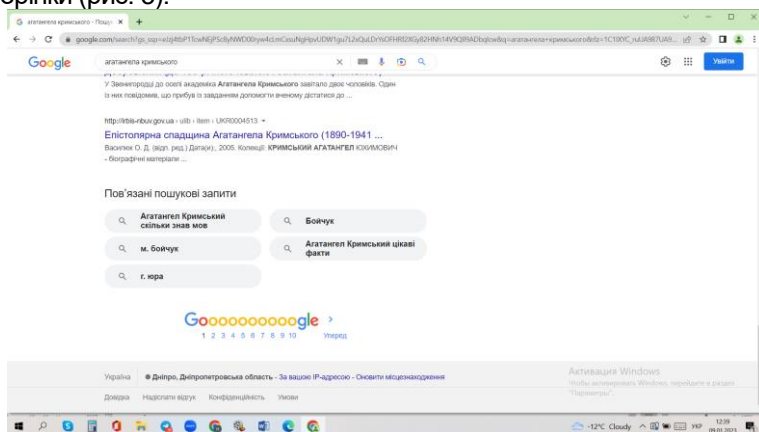

Рис. 3. Перемикач сторінок

Пошук зображень у Google. Для пошуку зображень треба ввести слово і над пошуковою формою натиснути Зображення. Google видає результат у вигляді мініатюр – зменшених копій знайдених зображень (рис. 4). Меню Показувати дозволяє вибрати зображення за розміром: маленькі, середні, великі, дуже великі та усі разом. У нашому прикладі обрані середні за розміром зображення. Під кожним файлом вказується назва зображення, розмір у пікселях та кілобайтах, тип файлу та адреса сайту, де зображення розміщено. Для того, щоб завантажити повний розмір зображення, треба натиснути на ньому лівою кнопкою миші.

У спеціальному вікні [<http://www.google.com/preferences>] можна задати основні налаштування пошуку Google: мову інтерфейсу; мову пошуку; кількість результатів, що будуть виводитись на одній сторінці; показувати результати пошуку у тому ж або у новому вікні інтернет-навігатора (нагадаємо, що якщо остання функція не включена, то можна відкривати результати пошуку у новому вікні засобами самого інтернет-навігатора, для чого треба натиснути правою кнопкою миші на посиланні та обрати Відкрити у новій вкладці або Відкрити у новому вікні). Після того, як налаштування задані, треба їх зберегти натисканням на кнопку Зберегти налаштування.

Мовні інструменти. У цьому вікні [http://www.google.com/language_tools] можна задати пошук певною мовою у певній країні, а також вибрати мову інтерфейсу. Також задати

пошук тільки сторінок українською мовою та/або тільки в Україні можна задати на стартовій сторінці Гугла.

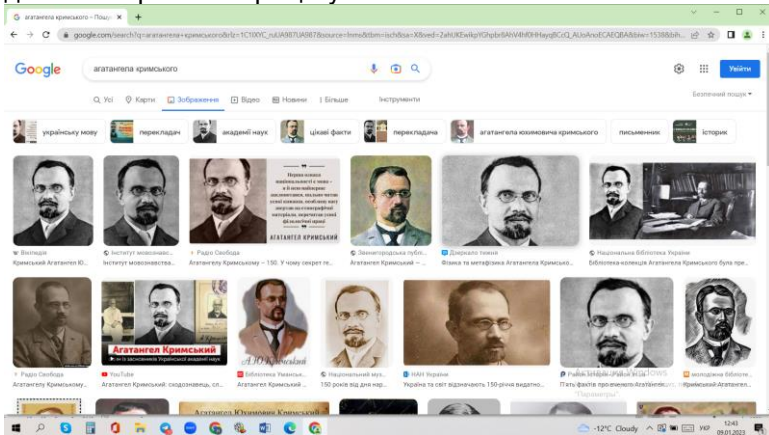

Рис. 4. Результати пошуку зображень у Google

Складний пошук Google. Функцію Складний пошук (див. рис. 5) можна ще назвати Розширеним запитом, бо ця функція існує для того, щоб можна було обмежити коло пошуку і тим самим підвищити релевантність пошукових результатів.

Сторінка Складний пошук – зручний графічний інтерфейс, який перетворює питання користувача у спеціальні оператори запиту. Щоб скористатися додатковими параметрами, праворуч від рядка пошуку натисніть значок > Розширений пошук.

Цей простий інтерфейс дозволяє формувати складні запити навіть недосвідченим користувачам. У вікні Складний пошук можна «просити» Гугл шукати з усіма словами, що містять точну фразу з хоча б одним зі слів без слів (тобто відкинути документи, де є дане слово). Також можна обмежити пошук певною мовою, форматом, часом, доменом та ін.

Наприклад, на рис. 5 показано запит, де дано завдання знайти документи тільки українською мовою, де зустрічається слово Агатангел Кримський та хоча б одне зі слів «перекладач» або «поліглот» у форматі PDF. У першому випадку пошук буде здійснюватись виключно по документах вибраного формату, у другому випадку з пошуку буде виключено документи вибраного формату. Гугл вміє шукати не тільки серед документів HTML, він також обробляє документи у найбільш поширених форматах – PDF, DOC (Microsoft Word), XLS (Excel) та ін., всього – 12 форматів. Оскільки Гугл автоматично створює гіпертекстові версії документів, знайдених ним

в інтернеті, то можна переглянути документ у форматі HTML, тобто у тому ж вікні інтернет-навігатора, для чого треба натиснути на посилання Показати у форматі HTML. Ця функція може бути зручною при необхідності швидко переглянути зміст документа, а також якщо на комп'ютері користувача немає відповідного програмного забезпечення. Крім того, така функція дозволяє убезпечити себе від вірусів, які можуть міститись у файлах певних форматів. Оскільки більшість наукових статей в інтернеті представлені саме у форматі PDF, то доцільно скористатися під час підготовки до семінарів саме розширеним пошуком.

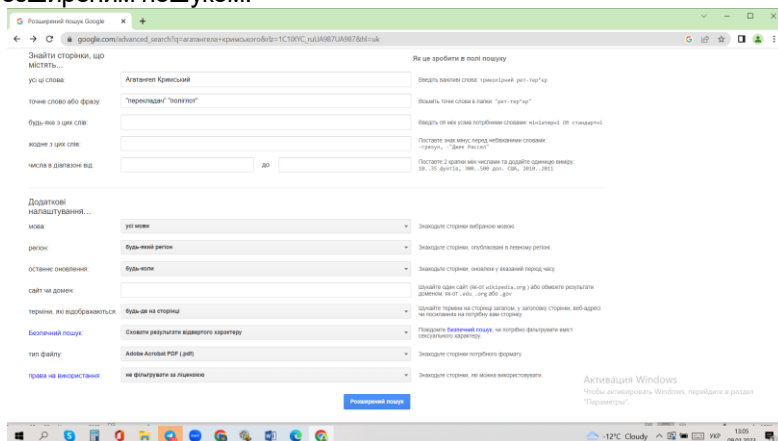

Рис. 5. Розширений пошук за ключовими словами і типом файлу

Також цікавими службами Гугла в плані професійного пошуку інформації можуть бути: **Google Академія (Google Scholar)** [<http://scholar.google.com.ua/>] – здійснює пошук серед наукових документів, розміщених в інтернеті (рис. 6).

Дозволяє шукати наукову літературу: статті, дисертації, книги, реферати й звіти, опубліковані видавництвами наукової літератури, вищими навчальними закладами та ін. Як пояснює Гугл, кожен результат пошуку Google Академії – це сукупність наукових праць. У нього може входити одна або кілька взаємозалежних статей, навіть кілька варіантів однієї статті. Наприклад, результат пошуку може складатися із групи статей, у тому числі препринта, тез конференції, статті в журналі й оглядовій статті. Кожен результат пошуку містить бібліографічну інформацію: назву статті, імена й прізвища співавторів, джерело публікації. З усією групою пов'язаний один набір бібліографічних даних, що найкраще описує статті, які входять у групу.

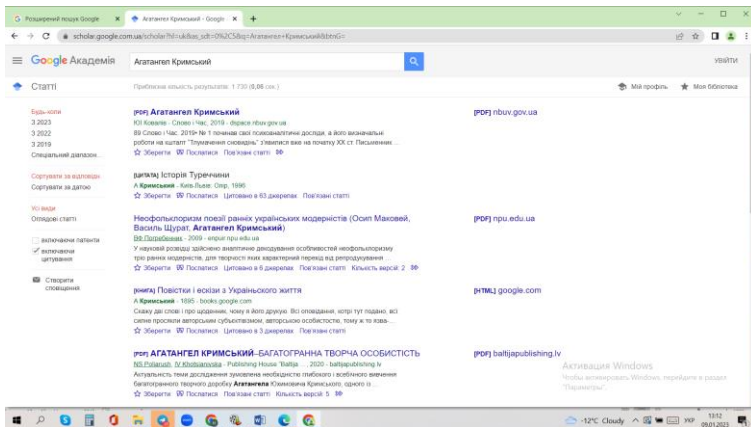

Рис. 6. Результат пошуку в Google Академії

При користуванні мережею Інтернет здобувачам вищої освіти слід дотримуватися елементарних базових правил алгоритму пошуку інформації:

- визначити, який саме пошуковий сервіс краще використовувати;
- виявити основні ключові слова (або словосполучення), які характерні для тієї інформації, яку шукаєте;
- ставлячи окремі слова і фрази, необхідно враховувати мову запитів, логічні зв'язки пошукових слів тощо, елементи, які роблять пошук значно ефективнішим;
- грамотно розташувати матеріал і проводити його сортування за зручними ознаками (відсортовано за релевантністю, відсортовано за датою тощо). Це помітно прискорить подальшу обробку матеріалу;
- фіксувати всі знайдені адреси наукових статей у мережі Інтернет;
- віднаходити усі вихідні дані на статтю, яка подається в форматі PDF, як то назва, номер і рік видання.

Щоб **уникнути плагіату**, перегляньте відео «Що таке академічна доброчесність?»

https://www.youtube.com/watch?v=_GUg6ED2z2k&t=101s

«Академічна доброчесність.

Анімаційний

та
ролик»

<https://www.youtube.com/watch?v=S0TrPtUHzc>.

Плани семінарських занять

Семінарське заняття № 1 Особливості опанування курсом «Історія України» в закладах вищої освіти

1. Сучасні історичні концепції та їх застосування під час вивчення історії України.
2. Значення курсу «Історія України» для фахової підготовки і виховання громадської позиції та патріотизму, вироблення сучасної історичної свідомості й політичної культури.
3. Поняття «історична пам'ять» та «місця пам'яті».
4. Наукова та навчальна література з історії України. Особливості застосування.
5. Характеристика архівних і опублікованих джерел для самостійного вивчення.
6. Система бібліографічного опису джерел і літератури.
7. Особливості пошуку наукової літератури під час підготовки до семінару з історії України.
8. Поняття академічної доброчесності та засоби подолання плагіату.
9. Методика підготовки до виконання самостійної роботи.
10. Особливості підготовки до іспиту з курсу «Історія України».
11. Тестовий контроль залишкових знань з історії ХХ століття з курсу «Історія України»

Зразок вхідного контролю

1. Назвіть дату події, що описана у документі:

«Київ захопив радянський загін Муравйова. Бомбардування міста тривало цілих 11 днів – від 15 до 26 січня. Більшовицькі батареї були розташовані на лівому березі Дніпра, у районі Дарниці. Звідти перелітним вогнем обстрілювали місто. Кидали на нас через раз тридцятидві й шестидесятидві... Жертв серед киян було порівняно небагато, проте руйнування були жахливі. Думаю, що не менше половини будинків у місті зазнали пошкоджень від снарядів. Спалахували пожежі, і це справляло моторошне враження. Легко уявити собі стан киян у ті дні»

А 1917; **Б** 1918; **В** 1919; **Г** 1920.

2. Про який навчальний заклад йдеться:

«Звичайно умови навчання і праці були далекі від ідеальних. Заняття проводили в приміщеннях Наукового товариства імені Шевченка, «Просвіти», Національного музею, закладах «Рідної Школи», підвалах собору св. Юра, на приватних квартирах викладачів і студентів».

А Українська господарська академія у Подєбрадах;

Б Український вільний університет;

В Таємний університет в Львові;

Г Львівська просвіта.

3. Про яку політику на початку ХХ століття твердить текст на плакаті:

А розкуркулення; **Б** воєнний комунізм; **В** неп; **Г** культурну революцію.

4. На картосхемі штрихуванням позначено області:

А активних дій повстанських загонів Нестора Махна у 1920–1921 рр.;

Б розгортання перших машинно-тракторних станцій наприкінці 1928 р.;

В діяльності хлібозаготівельної комісії В'ячеслава Молотова в жовтні 1932 р.;

Г з найбільшими людськими втратами від Голодомору 1932–1933 рр.

5. Які явища радянської системи висміює ця карикатура:

А надмірну гласність;
Б подвійні стандарти партійних гасел;
В відсутність віри у світле майбутнє;
Г революційні настрої натовпу.

Напис на карикатурі:
«Як їм сказати, що світле завтра було вчора!!!»

6. Як вплинула Помаранчева революція на міжнародний статус України?

- А** Сприяла зростанню міжнародного авторитету України як демократичної держави;
- Б** сприяла падінню міжнародного авторитету України як держави, в якій влада не контролює ситуацію;
- В** вона жодним чином не вплинула на міжнародний авторитет України, тому що була її суто внутрішньою справою;
- Г** призвела до наростання кризових явищ в економічній, політичній, культурній і духовній сферах українського суспільства.

Попередній («вхідний») контроль знань і вмінь студентів, здобувачів проводиться на початку вивчення дисципліни. Як правило, він може бути у вигляді тесту або стислих питань й охоплювати широкий «хронологічний простір» з метою перевірки загальної підготовки здобувачів вищої освіти (особливо першокурсників), рівня їх інтелектуального розвитку.

Рекомендовані джерела та література:

1. Бондар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики. Історіографічні дослідження в Україні. 2014. Вип. 25. С. 95-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Idvu_2014_25_7.
2. Голубчик Г. Місяця пам'яті українців як чинник суспільної інтеграції: архетипний підхід. Публічне управління: теорія та практика, 2015. Березень. С. 150-155
3. Кірюхіна М.В. Вивчення історії своєї нації для майбутнього розвитку країни. Авіація, промисловість, суспільство : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 12 трав. 2022 р.)

- / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременчуц. льотний коледж, Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 970-972.
4. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.]; за загальною редакцією Ю. Шаповала. Київ: ІПІЕНД, 2013. 600 с.
 5. Кучменко Е. М. Історія ХХ століття: уроки і проблеми (історіографічний огляд). Наукові записки НаУКМА. 2012. Том 130. Історичні науки. С. 68-72.
 6. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: https://drive.google.com/file/d/1WfnavrWe_BBvS1Cl9jNqievakp_YerMV/view?pli=1
 7. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти із підтримки принципів академічної доброчесності; Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту». — Лист МОН від 23.10.2018р. № 1/9-650. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-pidtrimati-akademichnu-dobrochesnist-vuniversiteti-mon-rozrobilo-ta-nadislalo-na-zvo-rekomendaciyi-z-akademichnoyi-dobrochesnosti>.
 8. Мотенко Я. В., Шишкіна Є. К. Історична освіта у вищій школі як консолідуючий чинник українського суспільства. Українознавчий альманах, 2018 (23), 136–141.
 9. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. Підкомісія «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2016. 24 с.
 10. Руденко Ю. Ю. Інтеграційний потенціал історичної пам'яті у контексті формування консолідаційної моделі національної ідентичності. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. 2020. № 2 (46). С. 34–39.
 11. Чому історія — на часі? Пояснюють науковці. Український тиждень. 2022. 19 липня. URL: <https://tyzhden.ua/chomu-istoriia-na-chasi-poiasnuiut-naukovtsi/>
 12. Шевченко А., Камаралі С. Навчання історії та проблема гуманізації освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2021, № 1 (105). С. 79-91.
 13. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

Семінарське заняття № 2 Давньоруська держава. Королівство Руське

Увага! Проблематика семінарського заняття розподіляється між здобувачами вищої освіти шляхом утворення алфавітного списку збірних груп, в якому номер питання збігається з номером у списку прізвища здобувача/ки. Обирати самостійно завдання не можна. Можна помінятися завданнями з одногрупниками за умов обопільної згоди.

1. Слов'яни в другій половині I тис. н.е.: виникнення додержавних племінних союзів.
2. Вірування та духовна культура слов'янських племен.
3. Давня Русь у системі міжнародних відносин IX–X ст.
4. Норманський чинник у виникненні й існуванні Русі-України.
5. Система опадкування княгині Ольги.
6. Завоювання Святослава Ігоровича.
7. Внутрішня політика Русі-України.
8. Державницька діяльність князя Олега.
9. Діяльність Володимира Великого по зміцненню давньоруської держави.
10. Основні етапи християнізації Русі.
11. Розквіт Русі за Ярослава Мудрого.
12. «Руська Правда» та її значення.
13. Триумфірат. Його особливості.
14. Князівські сноми.
15. Діяльність Володимира Мономаха.
16. Міжнародні зв'язки і місце Давньої Русі в історії Європи.
17. Причини політичної роздробленості Русі.
18. Соціально-економічні відносини у Київській державі.
19. Розвиток давньоруської культури.
20. Особливості економічного розвитку Русі.
21. Соціальна структура давньоруської держави.
22. Причини політичної роздробленості Русі.
23. Взаємодія руських князів з половцями.
24. Виникнення та розвиток незалежних князівств.
25. Боярство Галицької землі: роль в політичній історії.
26. Сорокалітня війна за «романову спадщину».
27. Соціально-економічний розвиток Галицько-Волинської держави.
28. Роль Галицько-Волинської держави в українському державотворенні.
29. Культурні здобутки Галицько-Волинської держави: поєднання візантійсько-староруської традиції з західними

впливами.

30. Монгольська навала, система управління монголів.
31. Галицька та Волинська землі до об'єднання: населення та територія.
32. Створення Галицько-Волинської держави. Роман Мстиславович.
33. Внутрішня і зовнішня політика Данила Галицького.
34. Боротьба нащадків Данила з монголами.
35. Причини занепаду Руського наприкінці XIII – першій третині XIV ст.

Семінарське заняття № 3. Українські землі під владою іноземних держав (середина XIV – початок XVII ст.)

Увага! Проблематика семінарського заняття розподіляється між здобувачами вищої освіти шляхом утворення алфавітного списку збірних груп, в якому номер питання збігається з номером у списку прізвища здобувача/ки. Обирати самостійно завдання не можна. Можна помінятися завданнями з одногрупниками за умов обопільної згоди.

1. Входження Галицької Русі до складу Польського королівства.
2. Входження Волинського князівства і земель Південно-Західної Русі до складу Великого князівства Литовського.
3. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського у XIV – середині XVI ст.
4. Включення Буковини до складу Молдовського князівства.
5. Закарпаття під владою Угорщини (середина XIV – початок XVII ст.).
6. Вплив руської державно-правової традиції на суспільне життя та устрій Великого князівства Литовського.
7. Ренесансна культура на українських землях.
8. Утворення Речі Посполитої: стан українських земель у її складі.
9. Культура українського козацького бароко.
10. Утворення Острозької колегії.
11. Українська колонізація Подніпров'я і Запоріжжя.
12. Кримське ханство: утворення та суспільно-політичний розвиток.
13. Вплив Кримського ханства на формування українського етносу.
14. Статус руської шляхти в Речі Посполитій.
15. Зростання впливу Московщини на північно-східних українських землях у XIV–XVI ст.
16. Магдебурзьке право та розвиток міст.
17. Фільваркове господарство та зародження ринкових відносин.
18. Православні братства в історії України.
19. Повстання під проводом Криштофа Косинського.

20. Війна під проводом Северина Наливайка.
21. Запорізька Січ: суспільно-політичний устрій.
22. Реєстрове козацтво та еволюція його становлення.
23. Запорізьке козацтво на міжнародній арені.
24. Козацько-селянське повстання Марка Жмайла.
25. Становище православної церкви на початку XVII століття.
26. Вплив братського руху на консолідацію українського народу.
27. Релігійна полеміка кінця XVI – першої половини XVII ст.
28. Духовно-просвітницька діяльність православних магнатів у кінці XVI – на початку XVII ст.: вплив на суспільну свідомість.
29. Значення Брестської унії для українського суспільства XVII ст.
30. Політика колонізації та покатоличення українського населення.
31. Сутність процесу закріпачення селян та його наслідки для українського суспільства.
32. Козацтво в обороні православної віри.
33. Боротьба козаків з татарами і турками.
34. Чорноморські походи запорізьких козаків.
35. Повстання під проводом Тараса Трясила.
36. Козацько-селянські повстання 1637–1638 років.

Семінарське заняття № 4

Гетьманщина як сторінка української державності

Увага! Проблематика семінарського заняття розподіляється між здобувачами вищої освіти шляхом утворення алфавітного списку збірних груп, в якому номер питання збігається з номером у списку прізвища здобувача/ки. Обирати самостійно завдання не можна. Можна помінятися завданнями з одноклассниками за умов обоюдної згоди.

1. Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького, її характер та основні етапи.
2. Військові перемоги козацького війська навесні – восени 1648 р. Зборівська угода 1649 р.
3. Військові дії у 1650–1652 рр. Білоцерківська угода 1652 р.
4. Дипломатична діяльність Богдана Хмельницького.
5. Переяславська угода 1654 р.: причини і наслідки.
6. Козацький військовий устрій Гетьманщини – основа нової політико-адміністративної системи в Україні.
7. Вплив на політичний та соціально-економічний розвиток Війська Запорозького сусідніх держав.
8. Боротьба старшинських угруповань після смерті Богдана Хмельницького.
9. Гетьманування Івана Виговського. Гадяцький трактат 1658 р.

10. Юрій Хмельницький та його доба.
11. Гетьманство Павла Тетері.
12. Особливості гетьманування Івана Брюховецького.
13. Петро Дорошенко: спроба об'єднання України.
14. Посилення впливу Московщини за гетьманування Д. Многогрішного та І. Самойловича.
15. Історичне значення Андрусівського перемир'я (1667 р.).
16. Чигиринські походи Юрія Хмельницького.
17. Іван Сірко – кошовий отаман Війська Запорізького.
18. Ліквідація самостійності Української православної церкви.
19. Соціально-економічний розвиток гетьманської держави в останній чверті XVII – на початку XVIII ст.
20. Колонізація Слобожанщини у другій половині XVII ст.
21. Обмеження прав Гетьманщини у роки правління гетьмана Івана Скоропадського.
22. Наказний гетьман Павло Полуботок та його антиросійська політика.
23. Діяльність Першої Малоросійської колегії (1722–1727 рр.).
24. Лібералізація царської політики по відношенню до Гетьманщини.
25. Політика гетьмана Данила Апостола (1727–1734 рр.).
26. Заснування Нової Січі (1733 р.). Відновлення традиційного військово-політичного устрою Запорожжя.
27. Правління гетьманського уряду (1734–1750 рр.).
28. Відновлення Гетьманщини: реформи К. Розумовського.
29. Діяльність Другої Малоросійської колегії (1764–1786 рр.).
30. Зародження гайдамацького руху.
31. Коліївщина.
32. Слобідські козацькі полки.
33. Скасування інституту гетьманства.
34. Ліквідація козацького полкового устрою та відновлення феодальних порядків на Лівобережжі та Слобожанщині.
35. Остаточна ліквідація Запорозької Січі.
36. Подальша доля українського козацтва після Руйнування Січі.

Семінарське заняття 5 Колонізація українських земель Російською та Австрійською (Австро-Угорською) імперіями

Увага! Проблематика семінарського заняття розподіляється між здобувачами вищої освіти шляхом утворення алфавітного списку збірних груп, в якому номер питання збігається з номером у списку прізвища здобувача/ки. Обирати самостійно завдання не можна. Можна помінятися завданнями з однокласниками за умов обопільної згоди.

1. Соціально-економічний розвиток українських земель в Російській імперії у «довгому ХІХ столітті».
2. Реформи Марії Терезії та Йосипа ІІ.
3. Початок національного відродження українців в Російській імперії.
4. Перемишль – центр національного відродження на початку ХІХ ст.
5. Зміни у адміністративно-територіальному устрої українських земель у другій половині ХVІІІ – початку ХІХ ст. та їх значення.
6. Україна та Наполеонівські війни.
7. Масонський рух в Україні.
8. Декабристський рух на українських землях.
9. Польське повстання 1830–1830 рр. на Правобережжі.
10. Формулювання політичних вимог галицьких українців під час Весни народів 1848–1949 рр.
11. Русофіли та народовці: порівняльна характеристика ідеологій та національних проектів.
12. Виникнення перших політичних партій на західноукраїнських землях у 90-х рр. ХІХ ст.: порівняльний аналіз програмних засад.
13. Становище українських земель в Австрійській (Австро-Угорській) імперії. Український національний рух у першій половині ХІХ ст.
14. Кирило-Мефодіївське братство.
15. Головна Руська рада та її значення.
16. Реформи 1860–1870-х рр. в Російській імперію.
17. Процеси націєтворення на початку ХІХ століття.
18. Політика російського царизму щодо українського національного руху.
19. Польське визвольне повстання 1863 р. та його вплив на українське відродження.
20. Політика царизму щодо євреїв. Смуга осілості.
21. Діяльність Південно-Західного відділу Російського географічного товариства.
22. Народовці в суспільно-політичному житті західноукраїнських земель.
23. Слов'янофільський контекст українського національного відродження першої половини ХІХ ст.
24. «Хлопоманство» та громадівський рух.
25. Москвофільство на західноукраїнських землях.

26. Українські політичні партії Наддніпрянщини та ідея самостійної України.
27. Діяльність народників на Наддніпрянщині.
28. Громадівський рух та його здобутки.
29. Зародження соціалістичних ідей на українських землях наприкінці XIX століття.
30. Антиукраїнська політика російського уряду в Наддніпрянщині у 60–70-х рр. XIX ст.
31. Особливості промислового перевороту на Наддніпрянщині.
32. Розвиток товарного виробництва у сільському господарстві на західноукраїнських землях наприкінці XIX століття.
33. Радикали в політичному житті західноукраїнських земель.
34. Домовленості «нової ери».
35. Українські політичні партії у період російської революції 1905–1907 рр.
36. Діяльність Української думської громади.
37. Столипінська аграрна реформа та завдання, що перед нею ставились.

Семінарське заняття № 6 Українські визвольні змагання 1917–1921 рр.

Увага! Проблематика семінарського заняття розподіляється між здобувачами вищої освіти шляхом утворення алфавітного списку збірних груп, в якому номер питання збігається з номером у списку прізвища здобувача/ки. Обирати самостійно завдання не можна. Можна помінятися завданнями з одноклассниками за умов обоюдної згоди.

1. Лютнева 1917 р. революція в Росії та її наслідки для України.
2. Діяльність Центральної Ради в березні – жовтні 1917 р.
3. Білогвардійський рух на території України.
4. ЗУНР в історії українського державотворення.
5. Соціальна база, програми та лідери центральної Ради.
6. Роль Центральної Ради у формуванні української національної державності.
7. Криза в українсько-російських відносинах улітку 1917 – взимку 1918 рр. і переростання її у військове протистояння.
8. Брестський мирний договір: український досвід боротьби за визнання на міжнародній арені.
9. Причини поразки Центральної Ради.
10. Українська держава Павла Скоропадського.
11. Політична платформа Павла Скоропадського.
12. Внутрішня та зовнішня політика гетьманського уряду.

13. Політика Директорії щодо євреїв.
14. Вільне козацтво як праобраз української армії.
15. Директорія УНР у пошуках шляхів між націоналізмом і соціалізмом.
16. «Листопадовий зрив» у Львові та проголошення ЗУНР.
17. Спроби державного будівництва та соціально-економічні перетворення ЗУНР.
18. Створення Української галицької армії.
19. Злука УНР і ЗУНР: проблема соборності українських земель.
20. Польсько-українська війна.
21. Дипломатична діяльність уряду ЗУНР.
22. Більшовицька влада в Україні у 1918 році.
23. Радянська влада як форма більшовицької диктатури.
24. Денікінський режим. Контрнаступ радянських військ і поразка денікінців.
25. Перший зимовий похід армії УНР.
26. Національно-визвольний рух на землях Західної України. Криза державності.
27. Соціально-політичні наслідки ліквідації ЗУНР.
28. Завершення української революції. Утвердження радянської державності.
29. «Чортківська офензива» та ліквідація ЗУНР.
30. Інкorporація Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття до складу іноземних держав.
31. Варшавський договір (1920 р.). Польсько-українсько-більшовицька війна.
32. Розгром більшовиками білогвардійських військ Врангеля.
33. Другий зимовий похід армії УНР (листопадовий рейд 1921 р.). Катастрофа під Базаром.
34. Холоднороська республіка.
35. Махновщина як барометр бездержавницької позиції селянських мас.

Семінарське заняття № 7 Радянський тоталітарний режим на українських землях

Увага! Проблематика семінарського заняття розподіляється між здобувачами вищої освіти шляхом утворення алфавітного списку збірних груп, в якому номер питання збігається з номером у списку прізвища здобувача/ки. Обирати самостійно завдання не можна. Можна помінятися завданнями з одногрупниками за умов обопільної згоди.

1. Політика «воєнного комунізму».

2. Легітимізація УСРР та її юридичне оформлення.
3. Боротьба більшовиків з націонал-комунізмом.
4. Політична криза на початку 1921 р.
5. Входження УСРР до складу Радянського Союзу.
6. НЕП і особливості його впровадження в Україні.
7. Голод 1921–1922 рр.
8. Політика коренізації.
9. Духовне життя народу в роки НЕПу. Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Політика більшовиків у царині культури.
10. Перехід до форсованої індустріалізації. Директивне господарювання.
11. Колективізація та утворення колгоспів. «Розкуркулєння» селян.
12. Голодомор 1932–1933 рр.: причини, передумови, масштаби жертв, наслідки. Зміни в соціальному складі населення.
13. Масові репресії та їх жертви.
14. «Розстріляне відродження»: художня література і мистецтво, театр.
15. Зміни кордонів УРСР.
16. УРСР – співзасновниця ООН та інших міжнародних організацій.
17. «Жданівщина». Ідеологічний наступ сталінізму.
18. Особливості відбудови промисловості після Другої світової війни.
19. Голод 1946–1947 рр.
20. Політика індустріалізації, колективізації та «культурної революції» в західних областях України.
21. Боротьба ОУН – УПА з 1944 по 1960 рр.
22. Депортації населення. Операції «Вісла», «Захід».
23. Початок десталізації.
24. Культурне життя. Боротьба влади з «космополітизмом».
25. Лібералізація радянського режиму в 1954–1964 рр.
26. Розширення прав республік у питаннях економічної та культурної політики.
27. «Відлига». Шестидесятники.
28. Зародження дисидентського руху. Підпільний національно-визвольний рух.
29. Політика творення «радянського народу» і українці.
30. Індустріальна гігантomanія. Посилення бюрократичного централізму.
31. Занепад колгоспно-радгоспної системи наприкінці 70-х – на початку 80-х рр.
32. Урбанізація. Життєвий рівень населення епохи розвинутого соціалізму.

33. Політизація дисидентського руху. Посилення переслідувань опозиції наприкінці 70-х – на початку 80-х рр.
34. Погіршення економічної ситуації в Україні у другій половині 80-х рр.
35. Створення альтернативних КПУ громадсько-політичних організацій.

Семінарське заняття № 8 Україна в період творення незалежної держави

Увага! Проблематика семінарського заняття розподіляється між здобувачами вищої освіти шляхом утворення алфавітного списку збірних груп, в якому номер питання збігається з номером у списку прізвища здобувача/ки. Обирати самостійно завдання не можна. Можна помінятися завданнями з однокласниками за умов обопільної згоди.

1. Військово-комуністичний заколот у Москві та проголошення Акту про незалежність України 24 серпня 1991 р.
2. Значення Всеукраїнського референдуму.
3. Припинення існування СРСР. Створення СНД. Міжнародне визнання незалежності України.
4. Проблема реформування економіки та суспільних відносин на початку 90-х рр.: причини невдач.
5. Конституційний процес в Україні.
6. Україна в системі сучасних міжнародних відносин: виклики і здобутки вітчизняної дипломатії.
7. Утворення політичних партій і рухів в незалежній Україні.
8. Політика незалежної України стосовно національних меншин.
9. Проблеми релігійного життя в сучасній Україні.
10. Євроатлантична інтеграція України.
11. Статус Криму в українській державі.
12. Проблеми формування громадянського суспільства в сучасній Україні.
13. Основні напрямки діяльності провідних громадських організацій.
14. Зовнішньополітичний курс України в 90-х рр. XX століття.
15. Набуття Україною без'ядерного статусу.
16. Участь у миротворчих акціях ООН.
17. Вступ України до Ради Європи.
18. Формування стосунків з РФ. Україна як член СНД.
19. Проблема створення Української автокефальної церкви.
20. Утвердження режиму Л. Кучми: передумови та наслідки.
21. Президентські виборчі кампанії 1994 та 1999 рр.

22. Формування олігархічно-корупційної системи влади.
23. Рух «Україна – без Кучми».
24. Результати парламентських виборів 2002 р. та проблема формування парламентської більшості.
25. Наростання протистояння в суспільстві під час президентських виборів 2004 р.
26. Помаранчева революція.
27. Віктор Ющенко як президент та криза влади.
28. Президентство Віктора Януковича.
29. Україна на шляху в ЄС.
30. Євромайдан та «Революція Гідності».
31. Початок збройної агресії РФ. Анексія Криму.
32. Президентство П. Порошенка: основні пріоритети внутрішньої і зовнішньої політики.
33. Президентські та парламентські вибори 2019 р. Політична боротьба на сучасному етапі.
34. Розгортання АТО-ООС.
35. Збройна агресія РФ проти України в 2022 р.

Критерії оцінювання візуальних презентацій, поданих до семінарських занять:

6 балів – презентація містить розлоге визначення причин і наслідків (позитивних і негативних) певного історичного явища;

5 балів – презентація не містить власних висновків і порівнянь підходів різних дослідників;

4 бали – зміст презентації не розкриває проблематики визначеної теми, порушена логіка подання матеріалу;

3 бали – презентація має незначні вади в оформленні списку літератури і/або оформленні титульного аркуша та технічних вимог;

2 бали – презентація має суттєві неточності в оформленні списку літератури та технічних вимог щодо презентації, використовується менше ніж 5 джерел інформації чи наявні непроілюстровані слайди;

1 бал – презентація зроблена з використанням одного джерела;

0 балів – плагіат.

Розділ III Вимоги до самостійної роботи з краєзнавчого дослідження

Головною умовою успішного виконання самостійної роботи є ретельне планування і контроль з боку викладача, тому що плідність самостійної роботи здобувачів – це насамперед результат постійної взаємодії студента й педагога. Саме тому пріоритетна мета викладача – не просто ретранслювати знання, а й стимулювати дослідницьку і пізнавальну активність здобувачів.

Створення бібліографічної довідки та презентації за темою «Історія моєї рідної вулиці/села/містечка»

Самостійна робота з навчально-науковою літературою вимагає від здобувачів ще однієї важливої навички – навички складання бібліографії з певної проблеми, оскільки є одним з початкових, підготовчих етапів цих видів самостійної роботи. Складання бібліографії потребує від студента вміння працювати в довідкових відділах бібліотек, вільно орієнтуватися в системі каталогів, користуватися бібліографічними виданнями, розбиратися в особливостях оформлення бібліографічних даних, систематизувати їх відповідно до тематичних нюансів.

Одним з найважливіших вимог роботи цієї роботи є правильне оформлення бібліографічного списку – усієї можливої літератури за вашою темою, який складається за абеткою.

Обсяг презентації коливається від 10 до 12 слайдів. Структура роботи виглядає таким чином:

- а) історія заснування села/вулиці;
- б) змістовна частина, де розкриваються ключові питання дослідження історії вашої вулиці/села/містечка;
- в) висновок, що містить роздуми автора про те, які сторони історії вулиці/села потребують глибшого вивчення;
- г) список літератури, що подається виключно за бібліографічними вимогами.

Список використаних джерел і літератури повинен бути оформлений строго за одним із визнаних міжнародних бібліографічних стандартів.

Увага! Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт. URL:
https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravyloformlennya_spySKUvykorystanyhdzherel.pdf

Виконання самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги викладача. Графіки

індивідуальних консультацій науково-педагогічними працівниками розміщенні на сторінках відповідних кафедр.

Критерії оцінювання самостійної роботи з краєзнавчого дослідження

За завдання з самостійної роботи здобувачі вищої освіти можуть набрати 12 балів максимально.

12 балів – наявність власних висновків і пов'язаність змісту презентації із сучасними українськими реаліями, подання вичерпного списку літератури та джерел.

11 балів – робота не містить достатньо джерел і літератури, відсутня авторська позиція у висновках.

10 балів – має незначні недоліки в бібліографії, авторська позиція обґрунтована не досить послідовно.

9 балів – у презентації не дотримано структуру викладення матеріалу.

8 балів – бібліографія подана стисло.

7 балів – не містить критичного аналізу, неповністю висвітлена проблематика.

6 балів – у змістовній частині презентації проігноровано висвітлення сучасних реалій.

5 балів – презентація має скорочену змістовну частину.

4 бали – робота виконана без дотримання технічних вимог.

3 бали – робота має неповний список літератури, помилки в оформленні.

2 бали – у презентації проігноровані технічні вимоги до оформлення роботи.

1 бал – робота містить одне джерело.

0 балів – плагіат, несамостійно виконана робота.

Розділ IV Самостійна робота під час підготовки до екзамену

Екзаменаційна сесія – це період підведення підсумків навчальної роботи здобувачів протягом семестру. Тривалість та терміни її проведення визначаються навчальним планом (робочим навчальним планом). Під час сесії проводяться екзамени за окремим розкладом, який затверджується проректором з навчальної роботи. Перерва між екзаменами, якщо вона необхідна студентам для самопідготовки, становить 3-4 дні. Перед кожним екзаменом обов'язково проводиться консультація. На цій консультації викладач відповідає на запитання студентів, які виникли в них під час підготовки до іспиту.

Впровадження рейтингової системи в навчальний процес вищих закладів освіти та акцент на самостійній роботі здобувачів вищої освіти вимагає застосування тестового контролю для оцінки знань, що забезпечує високу технологічність проведення контролю та об'єктивність його результатів.

Важливо починати самостійне вивчення кожної теми вже безпосередньо на лекціях. Саме вони залишаються важливою формою навчального процесу вищої школи, оскільки на них закладаються основи розуміння здобувачами сутності знань, ставлення до них, визначаються шляхи і способи їх отримання. Здобувач/ка, стежачи за логікою її викладу, повинен осмислювати основні положення вивченого матеріалу, виділяти і засвоювати головне.

Сприйняття лекцій та їх запис – складний процес, який вимагає від студента постійної уваги і напруження волі для усвідомлення одержаної інформації, її розуміння та стислий виклад на папері. Навички ефективного ведення конспекту лекцій виробляються поступово, в індивідуальному порядку, у міру накопичення досвіду і постійно удосконалюються. Тому студентам важливо навчитися уважно слухати та записувати план лекції, ретельно спостерігати за ходом викладу матеріалу, за переходом від однієї частини до іншої. Слідкувати за головними тезами лекції, які викладач часто виділяє різними засобами: затриманням або прискоренням темпів викладання, зміною інтонації чи дикції, повторенням окремих фраз, жестами.

Конспект лекції – це скорочений запис, в якому за допомогою активної роботи і пам'яті здобувачі виділяють головне. При цьому різні частини лекції відтворюються по-різному. Нові поняття, визначення, імена, дати і найбільш інформативні висновки студентам слід

навчитися записувати повністю, оскільки без цього важко буде відтворити матеріал згодом. Цитати пишуться скорочено, із посиланням на джерело і наведенням заключних слів, щоб повернутися до них при читанні даної роботи. Слід навчитися застосовувати певні загальноприйняті скорочення записів історичного, політичного, економічного, культурологічного та інших текстів.

Наступним кроком оволодіння дисципліною є підготовка до екзамену з використанням підручників і посібників.

Підручники і навчальні посібники для підготовки до екзамену з курсу «Історія України»

1. Бойко О. Д. Історія України: навч. посіб. 8-ме вид., доп. Київ: Академвидав, 2021. 640 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. Київ, 2019. 656 с.
3. Історія та культура України: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти / О. С. Каденюк, В. А. Нестеренко, В. В. Сажко та ін. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2018. 311 с.
4. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.
5. Лазарович М. В. Ілюстрована історія України : короткий курс лекцій. 4-те вид., виправл. і доп.. Тернопіль : Джура, 2018. 616 с.
6. Новітня історія України (1945–2020 роки) : навч. посібник / К. Кондратюк, В. Качмар. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 212 с.
7. Пасічник М. Історія України: розвиток державності та культури : [навч. посіб. для студентів ВНЗ]. Львів: УАД, 2016. 415 с.
8. Час народів. Історія України XIX століття: навчальний посібник / За заг. ред. М. М. Мудрого. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 408 с. [Електронний ресурс]. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Mudryi_Marian/Chas_narodiv_Istoriia_Ukrainy_XIX_stolittia/
9. Шліхта Н. Історія радянського суспільства: курс лекцій. 2-ге вид., переробл. і доп. / Н. Шліхта. Харків: Акта, 2015. 252 с.

Не варто сідати за підручники, коли ви дійсно втомилися. Не змушуйте себе сидіти над вивченням матеріалу до другої години ночі. Ви не запам'ятаєте багато, а на наступний день, швидше за все, у вас буде зниження працездатності та продуктивності. Не треба «зубрити»

весь матеріал за ніч перед іспитом. Фізично ви не зможете все запам'ятати. Кращим способом засвоєння матеріалу є завчасне вивчення та повторення пройденого матеріалу кілька разів. Визначте свій стиль вивчення. Якщо ви візуал, то вам можуть допомогти зображення. Тим, хто сприймає інформацію на слух, потрібно записувати для себе те, про що вони говорили, а потім це все перечитувати. Якщо ви кінестетик, то вам буде краще перечитувати записи вголос, використовуючи жестикуляцію або пересуваючись по кімнаті; для вас це буде найкращим способом запам'ятовування інформації. Ретельно плануйте час занять і перерв. Найбільш ефективним методом є заняття по 1 годині з 10–15-хвилинною перервою.

Якщо окремі питання програми залишаються незрозумілими, їх необхідно написати на полях конспекту, щоб з'ясувати на консультації, яку викладач проводить перед екзаменом. Основні положення теми (концепції, терміни, хронологічні рамки подій, їх періодизація, визначення окремих понять тощо) після глибокого усвідомлення їх суті варто завчити, повторюючи декілька разів, або розповісти колезі. Найважливішу інформацію варто позначати іншим кольором, це допомагає краще її запам'ятати. Дати краще написати у вигляді хронологічного ряду.

Слід поступово переходити від повторення матеріалу однієї теми до іншої. Коли ж повторено й систематизовано весь навчальний матеріал, необхідно переглянути його ще раз уже за своїми записами, перевіряючи подумки, як засвоєно логіку розкриття кожної теми, як зафіксовано в пам'яті основні факти, ілюстративний матеріал, чим і як можна доповнити окремі питання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершених етапах і включає семестровий екзамен. Студент вважається допущеним до семестрового контролю виключно за умов виконання половини робіт, передбачених навчальним планом.

Для самостійної підготовки ми рекомендуємо опрацьовувати один із запропонованих підручників.

Також можна скористатися матеріалами, поданими на сторінці дисципліни на платформі Moodle:
<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4388>.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:
Кожне теоретичне питання – 15 балів.
Питання на знання біографії – 10 балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Зразок екзаменаційного білета

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу
Спеціальність 241 – Готельно-ресторанна справа; 242 – Туризм та рекреація; 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії; 292 – Міжнародні економічні відносини

Семестр I

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: «Історія України»

Екзаменаційне завдання №__

1. Утворення ранньосередньовічної держави східних слов'ян: головні концепції та причини (15 балів).
2. Політична діяльність гетьмана Івана Виговського (10 балів).
3. Міжнародне становище України наприкінці XX – на поч. XXI століття. Україна та Європа (15 балів).

Затверджено на засіданні
кафедри українознавства
(протокол № __ від _____ 202_р.)

Зав. кафедри _____

Викладач

доц. Н. В. Аксьонова

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/розпоряджень ректора/проректора або за змішаною формою навчання, або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Історія України». Екзаменаційний тест

генерується рандомно у формі завдання з 40 тестів (1 тест із 40 тем курсу) на 40 хвилин.

Критерії оцінювання екзаменаційних завдань

Відповідь на закрите тестове завдання з однією правильною відповіддю може бути оцінена: максимальною кількістю балів, відведеною на це завдання, якщо студент вибрав правильний варіант відповіді, або нулем – якщо неправильний. Проміжної оцінки відповідей на такі завдання не може бути.

Приклад тестового екзаменаційного завдання

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність 241 – Готельно-ресторанна справа; 242 – Туризм та рекреація; 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії; 292 – Міжнародні економічні відносини

Семестр I

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): бакалавр

Навчальна дисципліна: **«Історія України»**

Екзаменаційне завдання № _

1. Перше приручення тварин людиною відбулося в епоху:

А неоліту; **Б** палеоліту; **В** мезоліту; **Г** енеоліту.

2. У якому році було об'єднано Волинське і Галицьке князівства?

А 1187; **Б** 1199; **В** 1205; **Г** 1238.

3. Вкажіть подію, про яку йдеться в уривку з історичного джерела.

...Ягайло, великий князь, обіцяє всі свої багатства вжити й витратити на усунення недоліків обох королівств як Польщі, так і Литви, якщо володарка Угорщини вищезгадану дочку, королеву Польщі, з'єднає з ним шлюбними узами... Нарешті, згаданий князь Ягайло обіцяє свої литовські й руські землі навік приєднати до королівства Польського.

А Кревська унія; **Б** Городельська унія; **В** Люблінська унія; **Г** Берестецька унія.

4. Назвіть рік утворення першої української братської школи:

А 1587; **Б** 1586; **В** 1585; **Г** 1584.

5. Кому з діячів, на думку вчених,

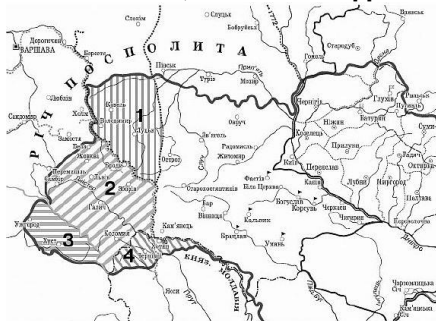
«...випала доля “степового короля” — людини, яка надала перших організаційних форм козащині, не підозрюючи, що через неповні сто літ його творіння захитає підвалини Речі Посполитої»?

А Дмитру Вишневецькому; **Б** Петру Конашевичу-Сагайдачному;
В Василю Костянтину Острозькому; **Г** Івану Сірку.

6. З якою метою польський уряд створював 1572 р. реєстрове козацьке військо:

А збільшення польського війська;
Б намагання узаконити козацтва як соціальний стан;
В протидії магнатьському землеволодінню;
Г охорони південних кордонів.

7. Укажіть, під якою цифрою на карті подана Буковина?

А 4;

Б 3;

В 2;

Г 1.

8. Про якого діяча йдеться в уривку з історичного джерела:

«Не будучи українцем за походженням, усе своє життя присвятив служінню Україні, ставши для прийдешніх поколінь одним із символів української національної ідентичності. Посівши митрополичу кафедру забороненої православної церкви, домігся від королівської влади її легалізації. Заповідав не ставити йому після смерті ніяких пам'ятників, хоча сам, ще при житті, створив собі пам'ятник – Київську Академію».

А Іпатій Потій; **Б** Йов Борецький; **В** Петро Могила; **Г** Гедеон Балабан.

9. За умовами якого договору

«Україна, тобто землі у воеводствах Чернігівському, Київському і Брацлавському, стає вільною і незалежною країною і знов єднається із Королівством Польським і Великим Князівством Литовським під назвою Великого Князівства Руського...»?

А Зборівського;
Б Білоцерковського;
В Гадяцького;
Г Андрусівського.

10. Укажіть ім'я гетьмана Лівобережжя, який уклав із Московським урядом Глухівські статті, намагався зміцнити гетьманську владу та автономію Гетьманщини і був засланий царським урядом до Сибіру.

А Дем'ян Многогрішний; **Б** Іван Самойлович; **В** Іван Мазепа; **Г** Іван Скоропадський.

11. Коли було створено Правління гетьманського уряду?

А 1722; **Б** 1734; **В** 1764; **Г** 1786.

12. Вкажіть назву військово-адміністративної одиниці Нової Січі:

А полк; **Б** воеводство; **В** комітат; **Г** паланка.

13. Коли відбулися події, про які йдеться в уривку з історичного джерела?

«...Гонта поніс заслужену кару, росіяни приборкали запорожців. Для приборкання заворушень хлопів, що ще продовжувалися, готувалася окрема військова експедиція...»

А 1704 р.;

Б 1764 р.;

В 1768 р.;

Г 1775 р.

14. Загибель Задунайської Січі спричинена:

А переходом І. Мазепи на бік шведів під час Північної війни;

Б ліквідацією Кримського ханства;

В переходом козаків на бік російської армії під час російсько-турецької війни 1828–1829 рр.;

Г здобуттям Російською імперією виходу до Чорного моря.

15. Одним із здобутків українців під час «весни народів» 1848–1849 рр. стало:

А видання М. Драгомановим у Женеві журналу «Громада»;

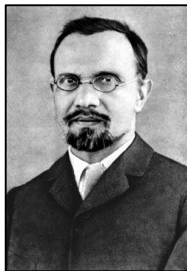
Б поділ Галичини на Західну (польську) і Східну (українську);

В створення «Руської трійці»;

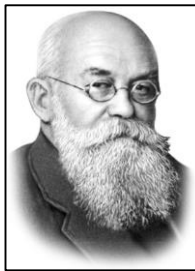
Г здобуття першого досвіду парламентаризму.

16. На якому фото зображено діяча, якому академік І. Крачковський дав таку оцінку:

«славіст і сходознавець (арабіст, іраніст і тюрколог) — мав неабиякий літературний хист, був великим українським письменником і поетом, але значну частину свого життя присвятив викладанню і популяризації. Більшість сходознавчих робіт і виникло в нього з прагнення задовольнити потреби своїх студентів; поступово і швидко ним була створена ціла бібліотека...»?

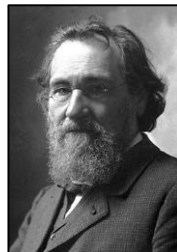
А

Б

В

Г

17. Назвіть рік, коли Андрей Шептицький очолив Українську греко-католицьку церкву, ставши архієпископом Галицьким.

А 1878; **Б** 1888; **В** 1898; **Г** 1900.

18. На картосхемі позначено:

А битва на г. Лисоня;

Б Горлицька контрнаступальна операція;

В Брусиловський прорив;

Г Галицька битва.

19. Про створення якої політичної організації йдеться в уривку з історичного джерела?

«Надходить важна історична хвиля. Важиться доля держав і народів. Бура війни суне на Європу... Український народ належить до тих народів, на які війна і її наслідки наляжуть найбільше... І тому в тій хвилі представники українського народу в Галичині, всіх політичних напрямків, які лучить один національний ідеал, зібралися в...»

А Головну Українську Раду;

Б Союз визволення України;

В Карпато-руський визвольний комітет;

Г Товариство українських поступовців.

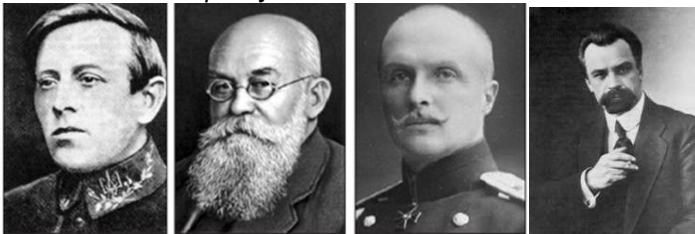
20. Проголошення І Універсалу УЦР стало наслідком:

А приходу до влади більшовиків в Росії;

- Б відмови Тимчасового уряду надати автономію України;
- В початку прямої агресії Росії проти УНР;
- Г корніловського заколоту.

21. На якому фото зображено діяча, який проголосив:

«Цією грамотою я оголошую себе Гетьманом всієї України. Управління Україною буде провадитися через посередництво призначеного мною Кабінету Міністрів. Центральна і Мала Рада з нинішнього дня розпускаються»?

А

Б

В

Г

22. Яка подія передувала проголошенню цієї Декларації?

«Уповноважена силою і волею трудящих України... Директорія цим заходом довершила перший акт соціального та національно-політичного визволення українського народу. Наступним етапом нашої революції є творення нових, справедливих... соціальних і політичних форм».

- А повалення гетьманату П. Скоропадського;
- Б проголошення Акту Злуки УНР і ЗУНР;
- В укладення Варшавської угоди;
- Г Перший зимовий похід армії УНР.

23. Наслідком яких подій стало проголошення документа:

«Цього дня Українська Національна Рада перейняла на себе владу в столичнім місті Львові й на цілій території Української Держави...»

- А Чортківської офензиви;
- Б Варшавської угоди;
- В Листопадового зриву;
- Г утворення Директорії УНР.

24. Таємний університет, Вища політехнічна школа діяли в міжвоєнний період у:

- А Львові;
- Б Празі;
- В Відні;
- Г Бухаресті.

25. Агітаційний плакат було створено в період:

- А Першої світової війни;
- Б «воєнного комунізму»;
- В суцільної колективізації;
- Г нової економічної політики.

Напис на плакаті: *«Товариші селяни! Здавайте хлібний податок. Робітники й Червона Армія ждуть хліба! Податок переможе голод: – отже на допомогу всім трудящим!»*

26. Хто є автором наведеної художньої пам'ятки?

- А М. Бойчук;
- Б Ф. Кричевський;
- В Г. Нарбут;
- Г В. Касіян.

27. Наслідком колективізації сільського господарства було:

- А економічна залежність селян від держави;
- Б забезпечення високого рівня життя населення;
- В створення фермерських господарств;
- Г домінування аграрного сектора в радянській економіці.

28. Про який «судовий процес» йдеться у спогадах сучасника?

«Яксь пружина в механізмі добре злагодженого процесу несподівано зіпсувалась, і її треба було ... спішно відремонтувати. На це пішло пів дня, і вечірнє засідання почалося... Знайомі обличчя Єфремова, Ніковського, Чехівського та інших підсудних...»

- А Шахтинська справа;
- Б Українська військова організація;
- В Український національний центр;
- Г Справа Союзу визволення України.

29. Коли було прийнято рішення Ради послів Антанти, про яке йдеться в уривку з історичного джерела?

«Перебуваючи в Парижі на Раді послів Антанти, я сказав: "Іменем Національної Ради Східної Галичини як легального представництва українського населення Східної Галичини виступаю проти такого рішення Конференції Амбасадорів ..., та заявляю, що українське населення ніколи не погодиться з пануванням Польщі"..."»

- А** 1919 р.;
- Б** 1921 р.;
- В** 1923 р.;
- Г** 1925 р.

30. Розмежування сфер впливу Німеччини та СРСР у Східній Європі по лінії рік Нарев – Вісла – Сян, за яким переважна більшість західноукраїнських земель опинилися у складі УРСР, передбачалося таємним протоколом:

- А** до Варшавського договору;
- Б** Акту відновлення Української Держави;
- В** Віденського арбітражу;
- Г** до радянсько-німецького договору про ненапад.

31. Укажіть фото митрополита УГКЦ після проведення Львівського собору 1946 р.

А

Б

В

Г

32. Якого року відбувся цей Собор?

«...Собор постановив відкинути постанови Брестського собору з 1596 р., ліквідувати унію, відірватися від Ватикану...»

- А** 1944 р.; **Б** 1945 р.; **В** 1946 р.; **Г** 1947 р.

33. Мета операції «Вісла» полягала в

- А** будівництві оборонної лінії від Вісли до Карпат;
- Б** форсуванні Вісли радянськими військами;
- В** переселенні німців у межиріччя Одеру та Вісли;
- Г** ліквідації компактного проживання українців на території Польщі, позбавленні ОУН-УПА підтримки українського населення.

34. Якою цифрою на картосхемі позначено німецьку окупаційну зону «дистрикт Галичина»?

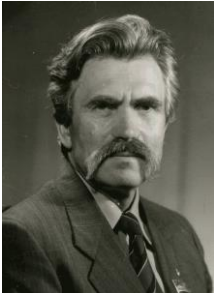

- А** 1;
- Б** 2;
- В** 3;
- Г** 4.

35. Який наслідок для господарства України мали спроби реформ управління економікою 1957 року?

- А** зростання економічної самостійності республіки у питаннях управління народним господарством;
- Б** подальша централізація та бюрократизація управління народним господарством;
- В** поглиблення регіональної спеціалізації промислового та сільськогосподарського виробництва;
- Г** структурна перебудова та модернізація економіки на засадах науково-технічного прогресу.

36. Яка подія пов'язана з діячем, зображеним на фото?

- А** видання самвидавничого журналу «Український вісник»;
- Б** утворення Української робітничо-селянської спілки;
- В** видання статті «Інтернаціоналізм чи русифікація»;
- Г** заснування Української Гельсінської групи.

37. Що спричинило загострення кризи радянської системи наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр.?

- А** перехід до ринкової економіки;
- Б** поширення політики гласності та плюралізму;
- В** всевладдя номенклатури, відсутність ротації партійних і державних кадрів;
- Г** зародження дисидентського руху.

38. Масова громадсько-політична організація, створена в Україні 1989 р. для підтримки перебудови, називалася:

- А** Українське культурологічне товариство;
- Б** Українська Гельсінська спілка;
- В** Народний рух України за перебудову;
- Г** Нова спілка сприяння перебудові.

39. Укажіть явище соціально-економічного розвитку України на початку 1990-х рр., про яке йдеться в уривку статті з «Економічної газети»:

«За мінімальну заробітну плату в цей час можна купити лише 7 кг м'яса, або 3 кг твердого сиру, або 70 кг картоплі, тоді як півроку тому її було достатньо для купівлі відповідно: м'яса – 18 кг, сиру – 23 кг, картоплі – 255 кг».

- А** гіперінфляція; **Б** грошова емісія; **В** бюджетний дефіцит; **Г** лібералізація цін.

40. Які терміни та поняття доцільно використовувати для характеристики подій зображених на фото?

- А** «застій», «Євромайдан»;
- Б** «поліконфесійність», перебудова;
- В** прискорення, «самвидав»;
- Г** «Євромайдан», «Небесна сотня».

Затверджено на засіданні кафедри українознавства
(протокол № _ від _____ 202_ р.)

Зав. кафедри
Викладач

доц. Н. В. Аксьонова

Список використаної літератури

1. Воевідко Л. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2018. Т. 2. № 25. С. 21-28.
2. Гладких Г. В., Шарова Т. М. Організація самостійної діяльності здобувачів вищої освіти засобами ІКТ. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2020. № 69. Т. 2. С. 70-74.
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
4. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Чинний від 2007-07-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.
5. Зякун А. І. Викладання національної історії у вищих навчальних закладах України: Формування нового змісту. Сумська старовина, 2019. (54). С. 55-63.
6. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.
7. Коротенко Д. В. До питання викладання історичних дисциплін в сучасних закладах вищої освіти України. International scientific and practical conference «Political science, philosophy, history and sociology: development areas and trends in Ukraine and EU» (Wloclawek, Republic of Poland, October 30–31). Wloclawek: Izdevniec-iba «Baltija Publishing», 2020. С. 52-55.
8. Куліков В. О. Пошук історичної інформації в інтернеті: посібник для студентів історичних факультетів. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 91 с.
9. Макогончук Н. В., Гевко, О. І. Викладання історії України у вищій школі: інноваційні підходи. Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук – 2022: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 10 черв. 2022 р.). Чернігів : Академія ДПТС, 2022. С. 35-38.
10. Методичні вказівки до семінарських занять з історії України [Електронний ресурс] : для студентів усіх спец. / уклад.:

І. В. Дворкін [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Електрон. текст. дані. Харків, 2021. 48 с. URI: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54541>.

11. Степанков В. Проблеми формування методологічних засад концепту навчального курсу «Методика викладання історичних дисциплін у ЗВО» (з власного досвіду викладання). Проблеми дидактики історії. 2020. (11). С. 3-17.
12. Тестовий контроль знань студентів у системі Moodle: навчально-методичний посібник / Д. М. Бодненко, Л. О. Варченко, О. Б. Жильцов / За заг. ред. О. Б. Жильцова. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 112 с.
13. Шалашна Н., Воронова Н. Основні напрямки інтегрування курсів історії України і української культури та всесвітньої історії у вищій школі. Гуманізація навчально-виховного процесу. 2022, № 1 (101). С. 33-42.
14. Шаров С. В. Самостійна робота як умова формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Сучасні тенденції розвитку української науки : матеріали Всеукр. наук. конф. (21–22 липня 2017 р., м. Переяслав-Хмельницький). Переяслав-Хмельницький, 2017. № 5. С. 35-38.

Навчальне видання

Аксьонова Наталя Володимирівна

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ІЗ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійних програм: «Міжнародні відносини», «Міжнародна інформація та міжнародні комунікації», «Міжнародні відносини та регіональні студії», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна логістика і митна справа», «Міжнародний бізнес», «Міжнародні фінанси», «Міжнародна електронна комерція», «Готельно-ресторанна справа», «Туристичний бізнес»

Коректор *О. В. Анцибора*
Комп'ютерне верстання *Н. В. Аксьонова*
Макет обкладинки *І. М. Дончик*

Формат 64x80/16. Ум. друк. арк. 3,2. Наклад 50 пр. Зам. № 4/23.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна

Тел. 705-24-32